

Ärende: TRAFICOM/318778/05.03.183/2023

Utseende av bussterminaler där assistans för personer med funktionsnedsättning eller nedsatt rörlighet ska tillhandahållas

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder Rf – 6.9.2023, Helsingfors

Utlåtande om utseende av bussterminaler där assistans för personer med funktionsnedsättning eller nedsatt rörlighet ska tillhandahållas

(TRAFICOM/318778/05.03.183/2023)

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder tackar för möjlighet att uttala sig om tillgänglighetsvisionen. SAMS är en samarbetsorganisation inom funktionshinderområdet i Svenskfinland. Våra medlemsorganisationer är FDUV, Funktionsrätt med ansvar, Förbundet Finlandssvenska Synskadade, Psykosociala förbundet samt Svenska hörsselförbundet.

Enligt WHO beräknar man att omkring 15% av den totala befolkningen har någon grad av funktionsnedsättning. Om man dessutom beaktar personer med långvarig psykisk ohälsa finns de ca 45 000 personer som behöver någon form av service för personer med funktionsnedsättning på svenska i Finland. SAMS målgrupp består av dessa personer och vårt jobb är att bevaka deras rätt till likabehandling, tillgänglighet och lika möjligheter att delta i samhället. Trafiksystemet har en särskilt viktig och kritisk roll i det här sammanhanget.

Ett minskat antal utsedda bussterminaler strider mot rätten till fri rörlighet

SAMS motsätter sig starkt att antalet utsedda bussterminaler som erbjuder assistans ska minskas från nuvarande åtta terminaler till bara en terminal. Finland har enligt artikel 20 i FN:s funktionshinderkonvention en skyldighet att vidta åtgärder för att trygga fri rörlighet för personer med funktionsnedsättning. Dessa personer har rätt att röra sig på det sätt och vid den tid de själva väljer. Att minska antalet bussterminaler som erbjuder assistans skulle vara att begränsa denna rättighet.

Ökad digitalisering och liten användning av tjänsten motiverar inte ett minskat antal utsedda bussterminaler

Motiveringarna till en minskning är svaga. För det första lyfter man den ökade digitaliseringen och det faktum att de flesta bussterminaler inte längre kommer erbjuda någon fysisk biljettförsäljning eller kundtjänst som ett skäl. Man menar att man måste se över innebörden av begreppet "bemannad" och att det kunde tolkas så att det skulle innefatta terminaler där reseinformation tillhandahålls digitalt utan att det finns någon egentlig kundtjänstpersonal eller annan personal på plats. Det är sant att vi lever i en alltmer digitaliserad värld, men denna digitalisering av tjänster får inte ske på bekostnad av personer med funktionsnedsättning. Det är svårt att se hur termen "bemannad bussterminal" skulle kunna tolkas så att den innefattar terminaler utan personal. En person med funktionsnedsättning måste kunna lita på att snabb hjälp finns att tillgå i oväntade problemsituationer och det här kan inte tryggas med hjälp av bara digitaliserad kundtjänst.

För det andra lyfter man som motivering till ett minskat antal utsedda terminaler att det är få personer som i dagsläget använder sig av tjänsten. Vi vill här understryka att förverkligandet av de grundläggande fri-och rättigheterna aldrig får bestämmas av omständigheter som antal användare. Att det finns få användare kan inte heller ses som ett bevis på att tjänsten inte behövs, utan man bör snarare granska varför tjänsten inte har använts i önskad utsträckning. En möjlig orsak till detta är att Matkahuoltos assistanstjänst bara går att använda sig av mellan klockan 8–16. Det är alltså omöjligt för en person som till exempel jobbar att få assistansen efter arbetstid.

En annan orsak kan vara att assistansbehovet måste anmälas minst 36 timmar i förväg, vilket gör att det blir omöjligt att få assistans i fall av oväntade resor. Det ställs ofta högre krav på personer med funktionsnedsättning att planera sina liv i detalj. Faktum är att personer med funktionsnedsättning, precis som personer utan funktionsnedsättning, inte alltid kan förutspå sina resor och har samma behov som andra att kunna resa i oväntade situationer.

Vidare är kunskapen om att man kan få assistanstjänst dålig, vilket också lyfts i promemorian. Lösningen är inte att minska antalet terminaler, utan att sprida information och anpassa tjänsterna så att de blir lättare att använda sig av.

Digitala hjälpmedel är inte tillräckligt för alla

SAMS vill här också lyfta att det finns många personer med funktionsnedsättning som kan ha svårt att dra nytta av digitala hjälpmedel beroende på situation. Till exempel för personer med synskada kan det vara av avgörande betydelse att det finns ledsagare och personal som kan förmedla information om till exempel förseningar i tidtabeller, plattformbyten eller liknande. Då räcker det i dagsläget inte att erbjuda digitala hjälpmedel.

Vi vill även lyfta betydelsen av kognitiv tillgänglighet. För personer som har en intellektuell funktionsnedsättning är det viktigt att det finns tydlig information. Tjänsterna måste utformas så att alla kan förstå, känna sig trygga och hitta fram. Det här gäller allt från information kring hur man gör en förhandsanmälan om resa till den assistans som finns på bussterminalerna och personalens bemötande. Det här förverkligas bättre om terminalerna är bemannade av kompetent personal.

Ett minskat antal utsedda terminaler är inte i linje med klimatmålen

Finland har genom Klimatlagen förbundit sig till ett mål om klimatneutralitet år 2035. För att uppnå det här måste man drastiskt minska mängden utsläpp. En del i att uppnå det här målet är att uppmuntra till användningen av kollektivtrafik. Även personer med funktionsnedsättning bör ha möjlighet att använda sig av kollektivtrafiken, både eftersom det är i linje med Finlands klimatmål och eftersom dessa personer ska ha samma möjlighet att ta klimatvänliga beslut. Att minska antalet utsedda bussterminaler till endast en kommer att försvåra användningen av kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning och står inte i linje med klimatmålen.

Trygga svenskspråkig assistanstjänst

SAMS vill till slut understryka att det är viktigt att personalen som erbjuder assistans pratar svenska. Även den digitala kundtjänst som erbjuds måste fungera på det andra nationalspråket. För en svenskspråkig person med funktionsnedsättning kan det här vara avgörande för att hen ska få bra assistans. Det här är såklart ännu viktigare på de bussterminaler som finns i tvåspråkiga områden.

Holm Rebecka

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf